

כ"א/אייר/תש"פ

15/05/2020

למה אנחנו לומדים תורה? (מאת שמואל רוזנבלום)

1. נפתח ברמב"ם הלכות תלמוד תורה: פרק ג':

א בשלושה פתרים נכתרו ישראל--כתר תורה, וכתר כהנה, וכתר מלכות: כתר כהנה--זכה בו אהרן, שנאמר "והיתה לו ולזרעו אחריו, ברית כהנת עולם. כתר מלכות--זכה בו דוד, שנאמר "זרעו, לעולם יהיה; וכסאו פשמש, נגדי". כתר תורה--הרי הוא מנח ועומד ומוכן לכל, שנאמר "מורשה, קהלת יעקב" כל מי שירצה, יבוא ויטל.

ב שפא תאמר שאותן הפתרים גדולים מפתר תורה, הרי הוא אומר "בי, מלכים ימלכו; ורזנים יחקקו צדק. בי, שרים ישרו" הא למדת, שפתר התורה גדול מכתר כהנה וכתר מלכות. אמרו חכמים, ממזר תלמיד חכמים קודם לכוהן גדול עם הארץ: שנאמר "יקרה היא, מפנינים"-- יקרה היא מכוהן גדול, שנכנס לפני לפנינים.

ג אין לך מצוה בכל המצוות כן שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה, אלא תלמוד תורה כנגד כל המצוות כן--שהתלמוד מביא לידי מעשה. לפיכך התלמוד קודם למעשה, בכל מקום: היה לפניו עשיית מצוה ותלמוד תורה--אם אפשר למצוה להעשות על ידי אחרים, לא יפסיק תלמודו; ואם לאו, יעשה המצוה ויחזור לתורתו.

ד תחלת דינו של אדם, אינו נדון אלא על התלמוד, ואחר כך, על שאר מעשיו; לפיכך אמרו חכמים, לעולם יעסק אדם בתורה, אפלו שלא לשמה--שמתוך שלא לשמה, בא לשמה.

המקור להלכה זו:

כשאדם מגיע בגיל 120 לפני כסא הכבוד מה שואלים אותו: אמר רבא, בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה.....(שבת לא ע"א).

וכן אמר רב המנונא "אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה, שנאמר (משלי יז, יד) 'פוטרי מים ראשית מדון'" (קידושין מ.).

שאלה מנחה 1: מה המיוחד ב"כתר" התורה משאר הכתרים החשובים, כהונה ומלכות? איך מוכיח זאת הרמב"ם (רמז: כהן גדול מול ת"ח ממזר)
שאלה מנחה 2: מדוע תחילת דינו של האדם היא על לימוד תורה?

ה. מי שִׁנְשָׂאוּ לְבוֹ לְקִיּוֹם מִצְוָה זוֹ כָּרְאוּ לָהּ, וְלִהְיוֹת מְכַתֵּר בְּכַתְרָה שְׁלֵתוֹרָה--לא יִסִּיחַ דְּעֵתוֹ לְדַבְרִים אַחֲרֵים, וְלֹא יִשִּׂים עַל לְבוֹ שְׂיִקְנֶה תוֹרָה עִם הָעֶשֶׂר וְהַכְּבוֹד כְּאַחַד. כָּךְ הוּא דִּרְכָּה שְׁלֵתוֹרָה: פֶּת בְּמַלְחָת תֹּאכַל, וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן, וְחִי צַעַר תַּחֲנִיחַ, וּבִתְוֹרָה אֲתָה עֹמֵל. וְלֹא עֲלִידָךְ כָּל הַמְּלֹאכָה לְגִמְרָה, וְלֹא אֲתָה בֶן חוֹרִין לְבָטֵל; אֲבָל אִם הִרְבִּיתָ תוֹרָה, הִרְבִּיתָ שְׂכָר, וְהִשְׁכַּר, לְפִי הַצַּעַר.

ו. שְׁמָא תֹאמַר עַד שְׂאֵקְבֹץ מָמוֹן וְאַחֲזֵר וְאַקְרָא, עַד שְׂאֵקְנֶה מֵה שְׂאֵנִי צָרִיד וְאַפְנֶה מֵעֶסְקִי וְאַחֲזֵר וְאַקְרָא--אִם תַּעֲלֶה מִחֻשְׁבָּה זוֹ עַל לְבָבְךָ, אִין אֲתָה זֹכֵר לְכַתְרָה שְׁלֵתוֹרָה לְעוֹלָם; אֲלֵא עֲשֵׂה תוֹרָתְךָ קָבֵעַ, וּמְלֹאכְתְּךָ עֲרָאִי, וְאֵל תֹּאמַר לְכַשְׂאֲפָנָה אֲשֶׁנָּה, שְׁמָא לֹא תִפְנֶה.

ח. דְּבָרֵי תוֹרָה נִמְשְׁלוּ בַּמִּים, שְׁנֵאמַר "הוּי כָּל-צִמָּא לְכוּ לַמִּים--לוֹמַר לְךָ: מֵה הַמִּים אִין מִתְפַּנְסִין בְּמִקּוֹם מְדוּרָן, אֲלֵא נִזְחֲלִין מֵעֲלִיו וּמִתְקַבְּצִין בְּמִקּוֹם אֲשַׁבְּרוּ--כָּךְ דְּבָרֵי תוֹרָה, אִינָן נִמְצָאִין בְּגִסֵּי הָרוּחַ וְלֹא בְּלֵב כָּל גִּבֵּה לֵב; אֲלֵא בְּדָבָא וּשְׁפַל רוּחַ שְׁמִתְאַבֵּק בְּעַפְרֵי רַגְלֵי הַחֲכָמִים, וּמִסִּיר הַתְּאוּוֹת וְתַעֲנוּגֵי הַזְּמָן מִלְּבוֹ, וְעוֹשֶׂה מְלֹאכָה בְּכָל יוֹם מֵעַט כְּדֵי חֲנִיו, אִם לֹא הִיא לוֹ מֵה יֹאכַל, וְשִׁאֵר יוֹמוֹ וְלִילוֹ, עוֹסֵק בַּתוֹרָה.

ט. כָּל הַמְּשִׂים עַל לְבוֹ שְׂיַעֲסֵק בַּתוֹרָה וְלֹא יַעֲשֶׂה מְלֹאכָה, וְיִתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה--הִרִי זֶה חֲלַל אֶת הַשֵּׁם, וּבִזָּה אֶת הַתוֹרָה, וְכַבָּה מְאוֹר הַדֵּת, וְגָרַם רָעָה לְעַצְמוֹ, וְנִטַּל חֲנִיו מִן הָעוֹלָם הַבָּא: לְפִי שְׂאֵסוֹר לַהֲנוֹת בְּדַבְרֵי תוֹרָה, בְּעוֹלָם הַזֶּה.

שאלה מנחה 3: איך מצליחים לרכוש את התורה? מהם התנאים הנפשיים והפיזיים ללימוד תורה?

שאלה מנחה 4: מה חושב הרמב"ם על אילו שלומדים תורה ומתפרנסים מקבלת צדקה?

הרחבה: הרמב"ם שהיה גדול ישראל בתורה היה רופא במצריים והתפרנס משירותי רפואה בחצר המלך.

סיכום ביניים: לפי הרמב"ם מצוות לימוד תורה היא המצווה הכי חשובה "אלו דברים שאין להם שיעור... ותלמוד תורה כנגד כולם". אדם נידון בגיל 120, קודם כל על לימוד התורה שלו. תלמיד חכם ממזר חשוב מכהן גדול עם הארץ. הדרך ללימוד תורה היא הסתפקות במועט בענייני העולם הזה וניצול זמן מרבי ללימוד תורה תורה. למרות חשיבות הלימוד. חובה על האדם להתפרנס מעבודה ולא מהצדקה. מי שמתפרנס מהצדקה והוא לומד תורה זהו חילול ה'.

2. מדוע כל כך חשוב ללמוד תורה?

א. שאלו חכמים (שבת פח, א): למה נאמר בסיום מלאכת היום השישי (בראשית א, לא): "וַיִּקְהֵי עָרֵב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי" בתוספת ה' הידיעה. וביארו שכוונת התורה לרמוז ליום השישי בסיוון שבו ניתנה תורה לישראל, "שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמר להם: **אם ישראל מקבלים התורה – אתם מתקיימים, ואם לאו – אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו**".

הסבר: מטרת בריאת העולם זו התורה.

ב. "כשאדם מבין ומשיג איזו הלכה במשנה או בגמרא לאשורה על בוריה, הרי שכלו תופס ומקיף אותה... והנה הלכה זו היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, שעלה ברצונו כשיטען ראובן כך וכך דרך משל ושמעון כך וכך יהיה הפסק ביניהם כך וכך; ואף אם לא היה ולא יהיה הדבר הזה לעולם...

מכל מקום, מאחר שכך עלה ברצונו וחכמתו של הקב"ה, שאם יטען זה כד וכך יהיה הפסק כד, הרי כשאדם יודע ומשיג בשכלו פסק זה כהלכה הערוכה במשנה או גמרא או פוסקים, הרי זה משיג ותופס ומקיף בשכלו רצונו וחכמתו של הקב"ה" (תניא: ליקוטי אמרים, פרק ה').

הסבר: אדם מבין תורה הוא מבין את רצון ה' בעולם. וכך הוא מתדבק בה'.

ג. ת"ר "ושמתם" - סם תם נמשלה תורה כסם חיים משל לאדם שהכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטיה על מכתו ואמר לו בני כל זמן שהרטיה זו על מכתך אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך ורוחוץ בין בחמין בין בצונן ואין אתה מתיירא ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה נומי (מוגלה). כד הקב"ה אמר להם לישראל בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו שנאמר: "הלא אם תטיב שאת" ואם אין אתם עוסקין בתורה אתם נמסרים בידו שנא' לפתח חטאת רובץ ולא עוד אלא שכל משאו ומתנו בד שנאמר ואלך תשוקתו ואם אתה רוצה אתה מושל בו שנאמר ואתה תמשל בו

"איתא "ויילכו שלושת ימים במדבר ולא מצאו מים" בלא תנזרה (בבא קמא דף פב) ועל ידי זה בא עמלק וילקחם בישראל וזה רמזה לנו התורה שלא יהיה אדם מישראל לבא תורה חס וחלילה. כי על ידי זה יתגבר היצר הרע חס וחלילה מאוד. ולכן צריך האדם להתחזק מאוד ולעסוק בתורה תמיד וזהו "זכור את אשר עשה לך עמלק". שהי לו - לעמלק כוח על ידי ביטול תורה מישראל. (רבי אלימלך מליז'נסק נועם אלימלך בשלח ד"ה זכור)

הסבר: העסוק בתורה מאפס אותנו אל הדבר האמתי אל הרוח ומונע מאתנו להשתקע בחומר. כך התורה היא זו שעוזרת לנו להילחם ביצר הרע.

ד. כשאדם לומד תורה באמת הוא יכול לחוות חוויה של דבקות בה' ובתלמידי החכמים גם דרך הדמיון: סיפורו של הרב יוסף דב סולובייצ'יק:

"זכורני, כד הוינא טליא (קטן), נער גלמוד ובודד הייתי. פחדתי את העולם. קר וזר היה לי העולם. נדמה היה לי כאילו הכול לועג לי. ברם, חבר אחד היה לי והוא, אל תצחקו לי, הרמב"ם. איך התיידדנו? פשוט, נפגשנו! אורח קבוע היה הרמב"ם בביתנו. הימים ימי סמיכת אבא מרי על שולחנו של סבא, הגאון החסיד, ר' אליהו פיינשטיין, איש פרוזנא. אבא ישב ולמד תורה ביום ובלילה. חבורה לא גדולה ביותר של אברכים ובחורים מצוינים התלקטה אליו ושתתה בצמא את דבריו. שיעוריו של אבא היו ניתנים בטרקלין של בית סבא, שם עמדה מיטתי. דרכי היתה לשבת במיטתי ולהאזין לדברי אבא. אבא מרי דיבר תמיד על אודות הרמב"ם. וכך היה עושה: היה פותח את הגמרא; קורא את הסוגיא. אחר כך היה אומר כדברים האלה: זהו פירושם של הר"י ובעלי-התוספות; עכשיו נעיין נא ברמב"ם, ונראה איך פירש הוא. תמיד היה אבא מוצא כי הרמב"ם לא פירש כמותם ונטה מן הדרך הפשוטה. אבא מרי היה אומר, כמעט בתלונה על הרמב"ם, אין אנו מבינים לא את הסברא של רבינו ולא את אופן ביאורו את הסוגיא. כאילו היה קובל על הרמב"ם בעצמו: רבינו משה, מדוע עשית זאת? .... בני החבורה היו קופצים ממקומותיהם וכל אחד ואחד הציע את רעיונו. אבא היה מקשיב והיה דוחה את דבריהם, ואמר עוד הפעם: דברי רבינו (הרמב"ם) קשים כברזל. מכל מקום לא אמר נואש; היה סומך את ראשו על ידו הקמוצה ושוקע במחשבה עמוקה. החבורה שתקה ולא הפריעה אותו מהרהוריו. לאחר זמן ממושך היה מרים את ראשו לאט לאט ומתחיל: רבותי, נראה נא... והתחיל לדבר. לפעמים היה מדבר ארוכות, ולפעמים היה מדבר קצרות.

אני עשיתי אזני כאפרכסת והייתי מאזין לדבריו. לא הבנתי אף מלה אחת בנוגע לעניין המדובר. ברם רושם כפול התרקם במוחי התמים והצעיר: א הרמב"ם מוקף מתנגדים "ואויבים" הרוצים לעשות לו רע. ב המגן היחיד הוא אבא מרי. לולא אבא מי יודע מה היה קורה לרמב"ם. הייתי מרגיש כי הרמב"ם בעצמו היה נוכח כאן בטרקלין ושומע את דברי אבא. הרמב"ם היה יושב עמדי במיטתי. מה היה מראהו? לא ידעתי בדיוק. אבל דומה היתה דמות דיוקנו לפני אבא הטובות והיפות מאד. בשמו של אבא נקרא גם הוא - משה. אבא היה מדבר; התלמידים, בעיני נעוצות באבא, היו שומעים בדריכות את דבריו. לאט לאט פגה המתיחות, אבא צעד בעוז ובגבורה. סברות חדשות בקעו ועלו; הלכות נוסחו והוגדרו בדיוקנות נפלאה. אור חדש זרח. הקושיות נתיישבו, הסוגיא נתפרשה. הרמב"ם יצא כמנצח. פני אבא היו מקרינות שמחה וגיל. הוא הגן על "ידידו", על רבינו משה בן מיימון. בת-צחוק של נחת נראתה על שפתי הרמב"ם. גם אני השתתפתי בשמחה זו. עליו ושמח הייתי. הייתי קופץ ממיטתי ורץ מהר לחדר אמני ובשורה מרנינת לב בפי: אמא, אמא, רמב"ם צודק.... אבא עזר לו. כמה נפלא הוא אבא! אולם לפרקים לא תכופות לא האיר מזלו של הרמב"ם - "אויביו" הקיפוהו מכל צד; הקושיות היו קשות כברזל. דבריו נפלאו מאבא מרי. הוא ניסה בכל כוחו להגן עליו. אבל הישועה לא באה. אבא מרי היה משתקע בהרהורים כשראשו נשען על אגרופו. התלמידים, אני וגם הרמב"ם בעצמו חיכו לדברי אבא מתוך מתיחות נוראה. אבל אבא היה מרים ראשו ואומר בעצבות: תיקו; דברי הרמב"ם קשים מאד.... הדבר נשאר בצריך עיון. כל החבורה, ואבא מרי בתוכה, היתה עצובה, בבחינת "פורשת ובוכה". יגון חרישי השתפך על כל פנים. גם עיני היו זולגות דמעות. גם בעיני הרמב"ם הייתי רואה אגלי דמעה נוצצים. לאט הייתי בא אל אמא והייתי אומר לה בלב קרוע; אמא, אבא לא יכול ליישב את הרמב"ם - מה נעשה? אל תצטער, היתה אמא עונה, אבא ימצא תירוץ על דברי הרמב"ם. ואם הוא לא ימצא, אולי אתה כשתגדל תיישב את דברי הרמב"ם.

עיקר העיקרים הוא ללמוד תורה מתוך שמחה והתפעלות. חוויה זו שייכת לימי ילדותי. אבל בכל זאת היא לא פנטסיה של זהב של נער קטן; אין הרגשה זו בגדר מיסטיקה. היא מציאות פסיכולוגית היסטורית גמורה שחיה גם עכשיו בעמקי נשמתני. כשאני יושב ללמוד הנני נמצא תיכף ומיד בחבורת חכמי המסורה. היחס בינינו הוא אישי. הרמב"ם מימיני, ר"ת משמאלי, רש"י יושב בראש ומפרש, ר"ת מקשה, הרמב"ם פוסק, הראב"ד משיג. כולם הם בחדרי הקטן, יושבים סביב לשולחני. המה מביטים עלי בחיבה, משתעשעים עמי בסברא ובגמרא, מעודדים ומחזקים אותי כאב. אין תלמוד תורה רק פעולה דידיקטית, אין עסק בדברי תורה רק עניין פורמלי טכני המתגשם בהמצאות וחילוף ידיעות. היא חוויה כבירה של התיידדות של דורות הרבה, הזדווגות של רוח ברוח, איחוד של נפש בנפש. אלה שמסרו את התורה ואלה שקיבלו אותה מזדמנים לפונדק היסטורי אחד. כאמור, הרמב"ם היה חברי לא רק בשנות הילדות. גם עכשיו אנו חברים. ההבדל בין חווייתי הילדותית וחווייתי העכשווית מתבטא רק בפרט אחד. בילדותי רק הרמב"ם היה חברי. עכשיו החברותא גדלה וכוללת הרבה. כל חכמי המסורה מימות משה עד הנה התיידדו עמי והמה רעי וחברי! כשאני מיישב דברי הרמב"ם או הר"ת הנני רואה את פניהם המאירות, המביעות נחת רוח. הנני מרגיש תמיד כאילו הרמב"ם והר"ת מעניקים לי נשיקות על מצחי ולוחצים את ידי. כאמור, אין זה דמיון. זוהי חוויה עמוקה מאד. זוהי חווית מסורת תורה שבעל-פה). "הרב יוסף דב הלוי סולובייצ'יק, 'איש ההלכה' פרק "ובקשתם משם"

הסבר: אנחנו בלימוד תורה ממש נפגשים עם שלשלת הדורות ולומדים אתם. עם משה, עם רבי יהודה הנשיא ועם הרמב"ם
כך גם אומרת הגמרא: דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות (נעות) בקבר .... (בכורות דף לב)

3. על החשיבות ללמוד תורה עם הבר או הנכד:

ר' יהושע היה רגיל לשמוע פרשה מבן בנו בכל ערב שבת.

פעם אחת שכח ונכנס לרחוץ באותם מרחצאות של טבריא, והיה סמוך על כתפו של ר' חיא בר-אבא.

נזכר שלא שמע פרשה מבן בנו, חזר ויצא.

אמר לו ר' חיא בר-אבא: ולא כן לימדתנו, רבנו - אם התחילו (בהכנות למרחץ) אין מפסיקים?

אמר לו: חיא בני, קלה היא בעיניך? **שכל השומע פרשה מבן בנו, כאילו הוא שומעה מהר-סיני**, שנאמר: 'והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדתי לפני ה' אלוהיך בחורב.'

ירושלמי מסכת שבת פרק א הלכה ב, דף ג טור א (תרגום ספר האגדה)

הסיפור במעובד על ידי אורי אורבך ז"ל

רבי יהושע אהב ללמוד תורה עם תלמידיו הרבים. כל-כך אהב ללמוד איתם שתמיד היה מוקף בתלמידים, ולא רק בכיתה ובבית המדרש, אלא גם במקומות שבהם בדרך כלל לא לומדים: בשוק, בכיכר העיר, במכולת ובתחנת האוטובוס (תחנה כבר הייתה אז). האוטובוס הגיע רק אחרי אלפיים שנה).

רבי יהושע היה עסוק מאוד. לא פלא, אם יש לו כמה מאות תלמידים בישיבה שלו, ולכל אחד יש רק שאלה אחת, או רק חידוש אחד, או שהוא סתם רוצה לשמוע עוד קצת מדברי חוכמתו של רבי יהושע – כמה זמן נשאר לו לעיסוקים אחרים?

אבל על דבר אחד הקפיד מאוד רבי יהושע. בכל יום שישי, בשעה שתיים עשרים ושתיים בצהריים, ועד השעה שלוש עשרים ושתיים, הוא היה יושב בבית ולומד תורה עם נכדו, שוקי. שוקי היה תלמיד חרוץ. כל השבוע הוא למד עם חבריו בבית הספר, אבל השעה שלו לבדו עם סבא יהושע הייתה הזמן החביב עליו ביותר. כל שבוע, בזמן ההכנות האחרונות לשבת, הם היו יושבים ועוסקים בתורה. סבא היה שואל את שוקי מה למד השבוע, ושוקי היה מספר לו. שוקי היה שואל את סבא מה הוא לימד השבוע, וסבא יהושע היה מסביר. ובסוף, סבתא הייתה נותנת לשוקי עוגת קינמון מיוחדת לשבת, ומניחה עוד אחת בילקוטו, ואומרת לו: 'שוקיליה מותק, לך הביתה ומסור לאמא ולאבא ולאחים הקטנים שלך נשיקות ושבת שלום.'

בדרך הביתה שוקי היה הולך שמח וטוב לב וכבר החל מחכה לשוב הבא, ליום שישי בשעה שתיים עשרים ושתיים. הוא וסבא לא החמיצו מעולם אף מפגש. שניהם היו מחכים לכך כל השבוע, לא מחמיצים, לא שוכחים, לא מפספסים...

חוץ מפעם אחת. זה היה ביום שישי עמוס במיוחד. רבי יהושע השלים את הקניות לשבת, חזר מהר הביתה, הלך ללמד שיעור קצר, התעכב כדי לענות לתלמיד על שאלה דחופה, פתח עוד ספר, שוב שוחח עם תלמיד אחר, השלים בין שני אנשים שהסתכסכו ביניהם, השאיר מעטפה עם כמה שטרות בתיבת הדואר של השכנים העניים ואץ רץ לבית המרחץ. אז עוד לא היו מקלחות ואמבטיות בכל בית ובימי שישי היו כולם הולכים לבית המרחץ או למעיינות הסמוכים לעיר כדי להתכונן לשבת: מסתבנים ומתקרצפים וחופפים וטובלים ומתנגבים ומסתרקים ומסתלקים.

רבי יהושע החל להתכונן לרחצה; חלץ את נעליו, פשט את חולצתו, הסיר את הציצית, הניח את הכיפה הגדולה על המדף, ופתאום... נזכר! 'בעוד תשע דקות תהיה השעה שתיים עשרים ושתיים, ואני עוד בבית המרחץ! איך פרח מזיכרוני השיעור השבועי שלי עם שוקי? איך אקבל את השבת בלי הלימוד עם הנכד האהוב שלי?'

וחיש קל, תוך שהוא חושב את כל המחשבות הללו, הוא חזר וחבש את הכיפה, עטה כהרף עין את הציצית וכיפתר צייק-צ'ק את החולצה.

רבי חייא, חברו הטוב, הביט בו במבט מופתע: 'הי, רבי יהושע! לאן אתה רץ? עוד לא התרחצת וכבר אתה הולך?'

'אל תשאלו – ענה לו רבי יהושע – כמעט שכחתי את השיעור הקבוע עם הנכד שלי שוקי, הבן של הבן שלי, שייקה. כל יום שישי בשתיים עשרים ושתיים כמו שעון. ואני כבר כמעט מאחר...'.

רבי חייא, שדווקא עכשיו נזכר לעכב את רבי יהושע, עמד בפתח בית המרחץ והקשה: 'אבל רבי יהושע, הרי בעצמך לימדת אותנו את הכלל 'אם התחילו – אין מפסיקים', כלומר: אם אדם נכנס לבית המרחץ והתחיל להתכוון לרחצה ופתאום הוא נזכר שעוד לא התפלל - הוא יכול לגמור קודם להתרחץ ורק אחר כך ללכת להתפלל. התפילה לא תברח'...

'נכון מאוד' - אמר רבי יהושע תוך כדי נעילת נעליו – 'אני שמח שאתה זוכר את הכלל שלימדתני. אבל לימוד תורה עם הנכד שלי - זה יותר חשוב אפילו מרחצה בבית מרחץ'.

'יותר חשוב? הרי אתה יכול ללמוד איתו אחר כך... אפשר ללמוד איתו גם בשלוש שלוש ושלוש, בארבע ארבעים וארבע, ואפילו בשלוש ורבע-שלוש ועשרים, אם לא מדייקים כל כך'...

'גם להתרחץ אני יכול אחר כך', אמר רבי יהושע והכניס את המגבת לתיק, 'ואומר לך עוד משהו, ידידי חייא. ללמוד עם הנכד זה כמו לעמוד בהר סיני ולקבל את התורה באופן ישיר מפיו של הקדוש ברוך הוא'.

'ואוהו, זה כבר נשמע מעניין' – אמר רבי חייא, ורבי יהושע, שכבר היה לבוש לגמרי, וכבר שלח רגל אחת אל מחוץ לבית המרחץ, אמר לו: 'אתה בטח זוכר את הפסוקים האלה מהתורה: 'והודעתם לבניך ולבני בניך; יום אשר עמדת לפני ה' אלוהיך בחורב'. מהפסוקים האלה, שמזכירים בנשימה אחת את הסבים שמלמדים תורה את נכדיהם, ואת יום קבלת התורה בהר חורב הוא הר סיני - אני לומד שכל השומע פרשה מבן בנו כאילו הוא שומעה מסיני. אחרת התורה לא הייתה מזכירה זאת ביחד. נו, אתה רוצה שאני אאחר למתן תורה בהר סיני בגלל שזכרתי באיחור להתקלח?'

עד שרבי חייא הספיק להגיב, רבי יהושע כבר היה בחוץ, בדרכו הביתה. ורבי חייא חשב לעצמו: 'רבי יהושע הזה, כל הכבוד לו. גם מוצא זמן קבוע ללמוד עם הנכד שלו, גם יש לו תשובה חכמה על כל שאלה, וגם הצליח ללמד אותי משהו חדש אפילו במקלחת. ומה שעוד אני שם לב עכשיו זה שהוא לקח לי בטעות את המגבת. רבי יהושעעעעע'....

אורי אורבך, נכד זה נכד, חכמינו לימינו, הוצאת מגיד: 2010, עמ' 47-52

כיצד מגיעים להיות תלמידי חכמים? סיפורים על גדולי ישראל שהתחילו מאפס וזכו לתורה מכוח כוח הרצון וההתמדה:

1. הלל: אמרו עליו על הלל הזקן, שִׁבְכָל יוֹם יוֹם הָיָה עוֹשֶׂה וּמְשַׁתְּפֵר בְּטִרְפָּעִיק - חֲצִיזוֹ הָיָה נוֹתֵן לְשׁוֹמֵר בֵּית הַמְדָּרֶשׁ, וְחֲצִיזוֹ לְפִרְנָסָתוֹ וּלְפִרְנָסַת אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ. פֶּעַם אַחַת לֹא מָצָא לְהַשְׁתַּפֵּר, וְלֹא הִנִּיחוּ שׁוֹמְרֵי בֵּית הַמְדָּרֶשׁ לְכַנֵּס. עָלָה וְנִתְּלָה וְיָשָׁב עַל פִּי אֲרֻבָּה, כְּדִי שִׁשְׁמַע דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים מִפִּי שְׁמַעְיָה וְאַבְטָלְיוֹן. אָמְרוּ: אוֹתוֹ הַיּוֹם עָרַב שֵׁבֶת הָיָה, וְתִקְוַת טַבַּת הָיְתָה, וְיָרַד עָלָיו שֶׁלֶג מִן הַשָּׁמַיִם. כְּשֶׁעָלָה עֲמוּד הַשָּׁחַר אָמַר לוֹ שְׁמַעְיָה לְאַבְטָלְיוֹן: "אַבְטָלְיוֹן אָחִי, בְּכָל יוֹם הַבַּיִת מְאִיר וְהַיּוֹם אָפֵל, שְׁמָא יוֹם מְעַנֵּן הוּא?" הֲצִיצוּ עֵינֵיהֶם וְרָאוּ דְמוּת אָדָם בְּאֲרֻבָּה. עָלוּ וּמָצְאוּ עָלָיו רוּם שֶׁלֶשׁ אַמּוֹת שֶׁלֶג. פָּרְקוּהוּ וְהִרְחִיצוּהוּ וְסָכוּהוּ, וְהוֹשִׁיבוּהוּ כְּנֶגֶד הַמְדוּרָה. אָמְרוּ: "רָאוּי זֶה לְחַלֵּל עָלָיו אֶת הַשֵּׁבֶת!" (יומא לה עמ' ב')

2. **רבי עקיבא** : מה היתה תחלתו של ר' עקיבא? אמרו: בן ארבעים שנה הנה ולא שנה פלוגים

פעם אחת הנה עומד על פי הבאר בלד, אמר: מי חקק אבן זו?

אמרו לו: עקיבא, אי אתה קורא "אבנים שחקו מיים" – המים, שנופלים עליה תדיר בכל יום. אמר ר' עקיבא: וכי לבי קשה מהאבן? אלף ואלמד פרשה אחת מן התורה.

הלך לו אל בית הספר והתחיל קורא בלוח הוא ובנו. אחז ר' עקיבא בראש הלוח ובנו בראש הלוח.

כתב לו אלף בית – וילמדה. אלף תיו – וילמדה,

לאחר שלמדתם נסה לענות לעצמך על השאלות הבאות:

מדוע חשוב ללמוד תורה? איך התורה משפיעה על האדם?

כיצד אני יכול לחזק את הקשר שלי לתורה דרך המשפחה או בכלל?

ומהי התורה בשבילי???

חג שבועות מרומם:

שמואל וכל צוות הלפיד.